

Klavierliefde

© Jonathan Breijer

Yukiko Hasegawa, piano
Intercontinental Ensemble

24 mei 20:00
Jacobikerk, Utrecht

Programma

Clara Schumann-Wieck

Pianoconcert in a-klein, op. 7, bew. Ernst Spyckerelle (23')

- *Allegro maestoso*
- *Romanze: Andante non troppo con grazia*
- *Finale: Allegro non troppo – Allegro molto*

Toelichting op 'Ontluiken 花' door Bianca Bongers

Bianca Bongers

'Ontluiken 花' voor nonet & piano solo, pianoconcert in één deel* (13')

Pauze

Robert Schumann

Pianoconcert in a-klein, op. 54, bew. Ernst Spyckerelle (33')

- *Allegro affettuoso*
- *Intermezzo: Andantino grazioso*
- *Allegro vivace*

* Met steun van Fonds Podiumkunsten

Toelichting

Drie pianoconcerten op één programmablaadje? Dat is een zeldzaam gezicht, waarvoor onmiskenbaar een flinke dosis klavierliefde nodig is. Maar voor pianist Yukiko Hasegawa vormt dit geen bezwaar. Aan liefde voor de piano ontbreekt het haar niet. En dat gold ook voor twee componisten die zij erg bewondert: Clara en Robert Schumann. De muziek van de laatste is van jongs af aan belangrijk geweest voor Hasegawa. Zijn muzikale wereld heeft op haar een blijvende aantrekkingskracht.

De aanleiding voor dit project ligt echter in Yukiko Hasegawa's bewondering voor Clara Schumann-Wieck, wier muziek zij later beter heeft leren kennen. Clara was, tegen de maatschappelijke normen van haar tijd in, een toonaangevende vrouw: kostwinner, zeer gerespecteerd docente, en bovenal

een groot pianovirtuoos. Hasegawa vertelt: “Dankzij haar faam als pianist was zij destijds bekender dan Robert. Met haar uitvoeringen werd de muziek van haar man Robert Schumann bekend bij het grote publiek. Maar het is eeuwig zonde dat zij het componeren naar de achtergrond heeft geschoven, want dat zij zelf ook een geniale componist was staat buiten kijf. Haar pianoconcert dat zij al op zeer jonge leeftijd schreef is daar een zeer goed voorbeeld van.”

Clara Wieck voltooide haar Pianoconcert in a-klein, Op. 7 in 1836. Zij was toen zestien jaar oud. In datzelfde jaar werd het gepubliceerd en voerde ze het uit. De totstandkoming van het werk is echter iets complexer en begon drie jaar eerder, waarbij ze het laatste deel als eerste componeerde, en waarbij ze vanaf eind 1834 behoorlijk wat hulp in de orkestratie kreeg van de 9 jaar oudere Robert Schumann. De twee raakten in die periode innig bevriend. Dit derde deel was oorspronkelijk bedoeld als een zelfstandig werk, maar Clara ging verder door het om te vormen tot een concerto met toevoeging van de eerste twee delen — die zij zelf orkestreerde.

Het Pianoconcert in a-klein, Op. 54 van Robert Schumann vertoont daarmee veel gelijkenissen, en dat is niet geheel toevallig. Hij trouwde in 1840 met Clara Wieck, die hem vanaf het begin aanmoedigde zich te wijden aan het componeren. Het bezorgde hem enkele van de meest creatieve jaren van zijn leven. Het pianoconcert maakte een vergelijkbare ontstaansgeschiedenis mee als dat van Clara. Het begon als een ééndelige Fantasie voor piano en orkest in 1841. Vier jaar later voegde Schumann daar het langzame deel en de finale aan toe. De luisteraar zal opvallen dat, naast het gebruik van dezelfde toonsoort a-klein, het werk duidelijk is gemodelleerd naar het pianoconcert van Clara: beide concerten moduleren in het eerste deel naar de toonsoort As-groot voor een contrasterende, rustigere sectie, en Robert gebruikt een viernootmotief uit de finale van Clara's concerto op een prominente manier in de coda van het eerste deel van zijn eigen pianoconcert. De première was in 1845, en Clara was de solist. Het Intercontinental Ensemble maakte eerder al een bewerking van Robert Schumanns pianoconcert voor hun eigen bezetting van negen instrumentalisten met piano. Voor Klavierliefde creëerden zij nu een nieuwe bewerking van Clara Wiecks pianoconcert.

Hasegawa en het Intercontinental Ensemble hechten veel waarde aan de combinatie van bestaande muziek en nieuwe composities. Ernst Spyckerelle, artistiek leider van het Intercontinental Ensemble, benadrukt het belang van hedendaagse componisten als drijvende kracht achter muzikale vernieuwing:

“in hun tijd waren Robert en Clara Schumann pioniers, zowel als componisten als uitvoerders van nieuwe muziek. Met dit project wordt die traditie voortgezet. Met elk nieuw stuk vergroten we het repertoire voor onze nonetbezetting, en zo openen zich deuren naar nieuwe muzikale mogelijkheden.” Intercontinental Ensemble en Bianca Bongers kennen eerder succesvolle samenwerkingen met haar composities voor nonet ‘A New Bridge’ (2021), ‘Surrounded by Air – Appearance IV’ (2021), en ‘Collage van een achthoek’ (2016).

In haar nieuwste werk ‘Ontluiken 花’ voor piano solo en ensemble (2025) streeft Bianca Bongers naar een intense luisterervaring. De muziek grijpt de luisteraar en schakelt voortdurend tussen introverte en extraverte sferen. Bongers licht toe: “In mijn stuk ontluikt het onbekende. De sensatie wanneer je iets voor het eerst hoort, het nog niet helemaal begrijpt, maar vóélft dat het betekenis heeft. Als een schrift, dat zich steeds verder kenbaar maakt en tot bloei komt.” Hoewel Bianca Bongers al vele werken op haar naam heeft staan, zal ‘Ontluiken 花’ de geschiedenis ingaan als haar eerste soloconcert.

Yukiko Hasegawa

Yukiko Hasegawa (Hamamatsu, Japan) begon in Japan op vierjarige leeftijd met haar eerste pianolessen. Vanaf 1998 studeerde ze piano bij Moto Sasaki, Tusa Ertzebet en Amadeus Webersinke in Tokio, alwaar ze een Master-diploma behaalde in 2004. In dit jaar leerde ze de fortepiano's van het Hamamatsu Museum van Muziekinstrumenten kennen en begon ze een interesse te ontwikkelen voor de authentieke uitvoeringspraktijk. Vanaf 2005 zette Yukiko haar studie voort in Nederland aan het Conservatorium van Amsterdam bij Willem Brons. Ook volgde ze de studie Fortepiano bij Bart van Oort en Stanley Hoogland.

Ze ontving een Bachelor of Music-diploma voor piano en fortepiano in respectievelijk 2008 en in 2009. In deze jaren was Yukiko Ambassadorial Scholar van The International Rotary Foundation. In september 2011 behaalde Yukiko het Masterdiploma voor piano aan het Conservatorium van Amsterdam. Willem Brons beschreef Yukiko Hasegawa "als een verfijnd, sensitief en muzikaal performer/pianist, met een opmerkelijk inzicht in de verschillende stijlen."

Als solist concerteerde Yukiko in Nederland, Duitsland en Japan. Haar orkestdebuut maakte ze in 2004 in Hamamatsu, Japan, met het Krakow

Philharmonisch Orkest onder leiding van Roland Bader in Beethovens vijfde pianoconcert. Yukiko treedt regelmatig op met pianoduopartner Tobias Borsboom, waarmee ze de "Meesters van Shizuoka"-prijs won (Japan). Met hoboïst Esther van der Ploeg maakte zij enkele vertelconcerten, gebaseerd op Griekse mythologische verhalen.

Yukiko nam deel aan de Imola Piano Academy Eindhoven voor verdere pianistische vervolmaking. Daarnaast volgde ze masterclasses, gegeven door o.a. Igor Roma, Enrico Pace, Klaus Hellwig, Jan Wijn, Jan Boguslaw Strobel, Georg Friedrich Schenck, Pascal Devoyon. Ook neemt Yukiko met regelmaat lessen bij Dominique Merlet en Geoffrey Madge.

Ze organiseerde in 2014 in samenwerking met Artmotion het Festival der Kunsten in het Statenkwartier, Den Haag. Dit is een festival door jonge talentvolle professionals in de (beeldende) kunst en klassieke muziek die hun werk presenteren in huiskamers.

In 2020 bracht Yukiko haar debuutalbum *Eternal Longing* uit, met drie monumentale pianowerken van Beethoven, Franck en Schumann. Deze werd zeer positief in de pers ontvangen en geroemd vanwege de poëtische kwaliteiten van Hasegawa's spel, met onder andere een lovende recensie in *Pianist* met de hoogst haalbare waardering van 10. "Iets in Hasegawa is onvoorstelbaar puur" (*Pianist*), "Pure poëzië" (*De Nieuwe Muze*).

Intercontinental Ensemble

Een instrumentaal ensemble bestaande uit negen instrumenten: viool, altviool, cello, contrabas, dwarsfluit, hobo, klarinet, hoorn en fagot. Artistieke leiding: Ernst Spyckerelle. Het doel van IntEns is om de rijkdom en flexibiliteit van deze bezetting te laten zien en het repertoire te verrijken via eigen symfonische arrangementen en nieuwe werken. De bewerkingen zijn van een dergelijke kwaliteit dat zij bij Donemus Publishing uitgegeven worden.

Met hun symfonische bewerkingen ademen zij bekende werken nieuw leven in en kunnen zij hen naar podia brengen, waar dit vooraf niet mogelijk was.

Ook voor IntEns is de muzikale wereld van zowel Bianca Bongers als Clara en Robert Schumann geen onbekend terrein. De meest recente albumrelease ARC vertegenwoordigt werken van een aantal zeer uiteenlopende vrouwelijke componisten, waaronder Clara Schumann, en het werk 'Collage van een achthoek' van Bianca Bongers.

De leden van IntEns komen uit verschillende continenten en landen zoals Mexico, Spanje, Hong Kong, Portugal, Tsjechië, Luxemburg en Nederland. Wat hen samenbrengt is hun passie voor kamermuziek en de liefde voor nonet. De muziek van IntEns was al te horen in o.a. het Concertgebouw, De Doelen, TivoliVredenburg, Grachtenfestival en Schiermonnikoogfestival. Zij deelden het podium met Maarten Koningsberger, Nicolas van Poucke, Benjamin Kruithof, Morgane Heyse, Ekaterina Levental en Niek Baar. Buiten Nederland speelde IntEns in Luxemburg, België, Italië en Mexico. Hun drie albums werden door nationale en internationale pers geroemd om hun gepassioneerd spel en transparante klank.

Bezetting Intercontinental Ensemble

David Westcombe: fluit

Ivan Cheng: hobo

Alfonso Manzanera Rojo: klarinet

Simão Fonseca: hoorn

Pedro Pérez: fagot

Ernst Spyckerelle: viool & artistieke leiding

May Bardsley: altviool

Simon Velthuis: cello

Jorge Hernández: contrabas

Bianca Bongers

Bianca Bongers (1987, NL) studeerde compositie bij Wim Henderickx en Luc van Hove aan het Koninklijk Conservatorium van Antwerpen en cello bij Monique Heidema aan het Fontys Conservatorium in Tilburg. Na de master cello in 2014, behaalde zij in 2017 de master compositie met de 'grootste onderscheiding'. Eerder volgde ze compositielessen bij Daan Manneke en Willem Jeths.

Bianca werkte internationaal samen met ensembles en musici. In 2014 werd haar symfonisch werk *I hear you, I feel you*, uitgevoerd door het Antwerp Symphony Orchestra (BE). Na *BE STEP WALK* voor Kontra Kollektief in 2015, ging in het zelfde jaar haar stuk *Duo/Om twee te zijn* voor saxofoon en klarinet in première, tijdens November Music in Den Bosch. Haar strijkorkest *Collage van een Achtvlak* en *Stars* voor marimba solo volgden in 2016 met premières tijdens het Composers Festival in Antwerpen. Ook in 2016 werd haar stuk *Aardverschuivingen* voor accordeon solo geselecteerd voor *Nieuwe noten voor*

accordeon van accordeonist Vincent van Amsterdam i.s.m. Grachtenfestival, Gaudeamus Muziekweek en Componist des Vaderlands, door wie het hier eveneens in première werd gebracht.

In 2017 nam Bianca deel aan de Composer Seminar met Wolfgang Rihm, als onderdeel van het Lucerne Festival (CH). Hier werd haar stuk *Duo/Om twee te zijn* in versie voor trompet en trombone, uitgevoerd door Lucerne Festival Alumni in KKL Luzern. Eind 2017 ging haar koorwerk *A new Bridge* in première in het Orgelpark in Amsterdam, gezongen door de Utrechtse Studenten Cantorij o.l.v. Fokko Oldenhuis. In 2018 was ze deelnemer van Internationales Musikinstitut Darmstadt (IMD), waar ze masterclasses kreeg van Brian Ferneyhough, Rebecca Saunders en Isabel Mundry. Ook werd haar stuk *A sound drawing* voor harp solo geselecteerd voor deelname aan de IMD Harp workshop o.l.v. Gunnhildur Einarsdóttir, en ging hier tevens in première. In 2018 schreef ze het werk *Reiken* voor het Kugoni Trio in opdracht van Gaudeamus Muziekweek, waar het dat jaar in première ging. Het jaar daarop in opdracht van dit zelfde festival 'to the ..light.. and the HEAVY' als onderdeel van IEMA Composer Seminar (International Ensemble Modern Academy, DE). Eveneens in 2019, werkte ze met Trio Catch (DE), in opdracht van November Music en schreef ze de volgend een haar reeks 'Surrounded by Air – Appearance III', een stuk dat gaat over de connectie met haar directe leefomgeving. In 2020 werd Bianca geselecteerd voor 'Adoptions' van Ensemble Adapter (DE), haar stuk voor hen 'A jewel to the harp' ging na een intensieve samenwerking in Berlijn première. Gelijktijdig werkte ze aan een kort stuk 'Two lines crossing' voor cello & fagot in het kader van een Bauhaus residentie van IEMA alumni Nathan Watts (VS) & Ronan Whittern (GB), dat uitgevoerd werd tijdens het Kurt Weill Fest in Dessau (DE).

Opnames van haar werk zijn verschenen bij o.a. het label TRPTK van *Reiken* voor viool, alt saxofoon & piano (2018) en *Collage van een Achtlvlak* voor nonet (2016/19). Haar stuk *Surrounded by Air, Appearance II* voor fluit, hobo & piano (2018) werd opgenomen door Triotique (BE) en uitgegeven door Etcetera Records in het najaar van 2018. Radiouitzendingen klonken op rbbKultur, Deutschlandfunk Kultur, National Danish Radio 'DR P2', Concertzender en NPO Radio 4, waar ze te gast was in het programma *VPRO Vrije geluiden* en *Pandora's Late Night*. In 2020 ging *Come wide close* voor sopraan saxofoon, gespeeld door Andreas Mader (AT) live in première vanuit Muziekgebouw aan 't IJ in Amsterdam uitgezonden door de NTR.

Als celliste speelde ze met ensembles als Insomnio, Lunatree en L'Instant Donné (FR). Haar voorliefde voor zowel de hedendaagse- als barokmuziek kwam tot uiting in haar soloprogramma *Roots and Remnants* waarmee zij o.a. speelde op festivals Incubate en Frisse oren. Ze kreeg de kans om samen te werken met componisten als Steve Reich, Michel van der Aa en Daan Manneke, wiens werk zij veelvuldig uitgevoerd en opgenomen heeft. Samen met pianist/componist Kevin Toma gaf ze filmconcerten. Met de combinatie van soundscapes en live improvisatie, blazen ze bijna honderd jaar oude arthouse-films een nieuw leven in. Ze speelden o.a. op Lowlands, de Melkweg en in EYE Amsterdam.

Bianca nam deel aan verschillende projecten van het NJO (Nederlandse orkest- en ensemble academie), waaronder het NJO Musica Globus ensemble o.l.v. barok en volksmuziek specialist Miloš Valent en het NJO kamerorkest o.l.v. Clark Rundell. Masterclasses volgende ze bij o.a. Dmitri Ferschtman, Larissa Groeneveld, Michel Strauss, Johannes Moser en prof. Gerhard Mantel. Bianca is lid van het genootschap Nederlandse componisten 'Nieuw Geneco' en haar werk wordt uitgegeven bij Donemus Publishing.

Vleugel

Tijdens dit concert bespeelt Yukiko de Fazioli 228, die geleverd is door Evert Versnel Vleugels & Piano's.

Uitzending Klavierliefde bij NTR Avondconcert, NPO Klassiek

Donderdag 26 juni om 20 uur, de opname is 2 mei gemaakt in de Waalse kerk te Amsterdam

Fondsen

Dit project kwam tot stand met steun van de volgende fondsen:

- Fonds Podiumkunsten
- Van den Berch van Heemstede Stichting
- Cultuurfonds
- BNG Cultuurfonds
- Elise Mathilde Fonds
- Amsterdams Fonds voor de Kunst